

SALABIAKU v. FRANCIJA

(Eur. Court H.R., 7. 10. 1988, Series A no. 141-A)

[Amosi Salabiaku, rojen leta 1951, je zairski državljani in prebiva v Parizu. Po prejemu telegramu o pošiljki, ki je prispela z Air Zaire, je 28. 7. 1979 na letališču dvignil paket. Po lastnih besedah je v njem pričakoval hrano iz Afrike. Čeprav je bil paket težak in neoznačen in so mu uradne osebe odsvetovale prevzem, ga je vseeno vzel. Cariniki so ob prehodu na drug terminal zavitek pregledali in v njem odkrili mamila, g. Salabiakuja in njegovega brata g. Lupio pa priprli. Air Zaire je 30. 7. 1979 oba obvestil, da je paket naslovljen na vlagatelja po pomoti prispel v Bruselj. G. Amosi in g. Lupia sta bila izpuščena, vendar obtožena kaznivega dejanja nezakonitega uvoza narkotikov in carinskega prekrška tihotapljenja prepovedanih dobrin. 27. 3. 1981 je Veliki sodni senat [Tribunal de Grande Instance] vlagateljevega brata oprostil, vlagatelja pa obsodil. Apelacijsko sodišče je zaradi nezadostno dokazanih dejstev sodbo razveljavilo v delu, ki se nanaša na kaznivo dejanje nezakonitega uvoza narkotikov, potrdilo pa je prvostopenjsko odločitev glede carinskega prekrška tihotapljenja prepovedanih dobrin.

G. Salabiaku je podal pritožbo na Kasacijsko sodišče, vendar je bila ta zavrnjena zaradi pravilne uporabe Carinskega zakonika, saj 1. odstavek 392. člena določa, da bo oseba, ki poseduje tihotapsko blago, obravnavana kot odgovorna za prekršek.

G. Salabiaku je 29. 7. 1983 podal vlogo na Komisijo. V njej trdi, da je bila uporaba 1. odstavka 392. člena Carinskega zakonika v nesoglasju s 1. in 2. odstavkom 6. člena.]

24. Vlada izjavlja, da 1. odstavek 392. člena Carinskega zakonika ne uveljavlja domneve krivde, temveč le odgovornost. [...] Soglaša, da je obstajala kazenska obtožba v pomenu 6. člena [...]

I. Zatrjevanje kršitve 2. odstavka 6. člena

26. G. Salabiaku vztraja pri trditvi, da sta ga Veliki sodni senat in naknadno tudi Apelacijsko sodišče obsodila na temelju skoraj neovrgljive domneve, ki je v nasprotju s 6. členom.

Po mnenju Vlade in večine v Komisiji je bila njegova krivda resnično dokazana v skladu z zakonom. Menijo, da je bil prekršek iz 1. odstavka 392. člena Carinskega zakonika storjen na podlagi „golega („objektivnega“) dejstva“ „posedovanja prepovedanih dobrin pri prehodu skozi carino“, „brez nepotrebnega vzpostavljanja goljufivega namena ali malomarnosti“ glede „posedujoče osebe“ (66. in 68. odstavek poročila Komisije).

27. Kot sta izjavili Vlada in Komisija, so države podpisnice v načelu svobodne pri prilagoditvi kazenskega prava na dejanja, ki niso vsebovana v normalnih nalogah katerekoli varovane pravice iz Konvencije (sodba Engel in ostali, 8. 6. 1976) in zaradi tega pri razlagi temeljnega elementa končnega prekrška. V posameznem in tudi v splošnem lahko države podpisnice pod določenimi pogoji kaznujejo enostavno ali objektivno dejstvo kot tako, neupoštevajoč, ali tak učinek izhaja iz kaznivega naklepa ali iz malomarnosti. Primere takih prestopkov lahko najdemo v zakonih držav podpisnic.

Vendar pa vlagatelj ni bil obsojen zgolj zaradi posedovanja nezakonito uvoženih prepovedanih dobrin. 1. odstavek 392. člena Carinskega zakonika se ne nahaja pod naslovom „Klasifikacija carinskih prekrškov“, temveč pod naslovom „Kazenska odgovornost“. Zaključek iz tega oddelka izhaja iz enostavnega dejstva, [...], da „kazenska odgovornost“ za nezakonit uvoz dobrin [...] ali njihova neprijava leži na osebi pri kateri so dobrine najdene. Iz tega izhaja pravna domneva na podlagi katere je Veliki sodni senat in naknadno Apelacijsko sodišče spoznalo vlagatelja „za krivega [...] tihotapstva prepovedanih dobrin“. [...]

28. Ta premik od ideje odgovornosti v kazenskem pravu do predstave o krivdi kaže na relativnost take razlike. Zato odpira vprašanja glede 2. odstavka 6. člena Konvencije.

Dejanska ali pravna domneva deluje v vsakem pravnem sistemu. Konvencija v osnovi brez dvoma ne prepoveduje takih domnev. Vendar pa od držav podpisnic zahteva, da v odnosu do kazenskega prava ostanejo v določenih omejitvah. Če bi 2. odstavek 6. člena [...] zagotavljal le, da ga bodo spoštovala sodišča pri vodenju pravnih postopkov, bi njegove zahteve sovpadale z dolžnostjo nepristranskosti, izraženo v 1. odstavku. Predvsem pa: če bi bile besede „v skladu z zakonom“ ustvarjene izključno v povezavi z državnim pravom, bi lahko državna zakonodaja sojenju pred sodišči odvzela vsako pristno moč ugotavljanja in prikrajšala domnevo nedolžnosti za njeno vsebino. Tako stanje se ne bi moglo uskladiti s ciljem in namenom 6. člena, ki želi z varovanjem pravice do poštenega sojenja, še posebno pravice, da nekdo velja za nedolžnega, zavarovati temeljno načelo vladavine prava. [...]

2. odstavek 6. člena zaradi tega ne zadeva dejanske ali pravne domneve v kazenskem pravu z neopredeljenostjo. Od držav zahteva, da jih omejijo z razumskimi mejami, ki upoštevajo pomembnost interesa in zagotovijo pravico do obrambe. Sodišče mora ugotoviti, ali so bile te meje prekoračene v škodo g. Salabiakuja.

29. Čeprav je posedujoča oseba domnevno odgovorna za prekršek, to ne pomeni, da je popolnoma brez sredstev za obrambo. Ustrezno sodišče mu lahko podeli ugodnost razbremenilnih okoliščin in ga oprosti obtožbe, če uspe z uveljavitvijo primera višje sile.

30. [...] Sodišče ni bilo poklicano, da in abstracto pretehta, ali je 1. odstavek 392. člena Carinskega zakonika skladen s Konvencijo. Njegova naloga je, da dožene, ali je bil ta člen pri vlagatelju uporabljen na način, združljiv z domnevo nedolžnosti. [...]

Veliki sodni senat je zapisal, da obtoženi „ni kazal nobenega presenečenja, ko prvi paket, odprt v njegovi prisotnosti, ni vseboval nobenih živil, vsebovanih v drugem paketu”, čeprav je „točno opisal, kaj naj bi pričakoval iz Zaira in je v drugem [paketu] tudi dobil”. To stališče se pri sodišču pojavlja pri uveljavljanju vlagateljeve „slabe vere” in pri upoštevanju, da „so domneve dovolj resne, točne in skladne za opravičenje obsodbe”.

Apelacijsko sodišče je potegnilo jasno ločnico med kaznivim dejanjem nezakonitega uvoza narkotikov in carinskim prekrškom tihotapljenja prepovedanih dobrin. Glede prvega je zaradi dvoma v korist obdolženega g. Salabiakuja oprostilo in tako pokazalo previdnost v odnosu do domneve nedolžnosti. Glede drugega je potrdilo obsodbo, dano od Velikega sodnega senata, in pri tem ni prišlo v nasprotje samo s seboj, saj se dejanja in dejstva pod tem poglavjem razlikujejo. Še posebej je opozorilo, da je „odšel skozi carino in carinikom paket prijavil za svojega”. Dodalo je tudi, da „se ne more sklicevati na neizogibno zmoto, ker so ga uslužbenci Air Zaire opozorili, naj ne vzame paketa, razen če je popolnoma prepričan, da mu pripada, še posebno zato, ker ga bo moral na carini odpreti. Kljub temu bi se lahko prepričal, da paket ne vsebuje prepovedanih dobrin, predno se je označil za lastnika paketa in s tem potrdil svoje lastništvo v pomenu zakona. Iz tega sodišče povzema, da „je z opustitvijo tega dejanja in posestjo paketa z mamili storil carinski prekršek tihotapljenja prepovedanih dobrin”.

Iz obeh sodb je očitno, da so bila zadevna sodišča previdna pri avtomatični uporabi domneve iz 1. odstavka 392. člena Carinskega zakonika. [...] Na temelju dokazov, ki so jih navedle stranke, so [sodišča] uporabila svojo moč ugotavljanja. [...]

Iz tega izhaja, da francoska sodišča v tem primeru niso uporabila 1. odstavka 392. člena Carinskega zakonika na način, ki bi nasprotoval domnevi nedolžnosti.